

Alakouluikäisen kuvaus omasta internetin käytöstään ja internetin käytön yhteys lapsen sosiaaliseen kompetenssiin

Tutkimuksessa kuvataan alakouluikäisen lapsen internetin käytön yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin oppilaan itsensä arvioimana. Tutkimusaineisto kerättiin 4. – 6. luokkalaisilta oppilailta oppituntien aikana (n=312, vastausprosentti 92 %). Lasten internetin käyttö lisääntyi selkeästi luokka-asteen kasvaessa. Lapset viettivät internetissä aikaa tutustuakseen uusiin ihmisiin. He kokivat internetissä olemisen olevan helppo ja totuttu tapa viettää aikaa. Suositusten mukainen internetissä oloaika (1–2 tuntia päivässä, arkisin/ viikonloppuisin) toi esille prososiaalisia taitoja, kuten yhteistyötaitoja. Lisäksi viikonloppuisin internetissä (1–2 tuntia päivässä) oloaika oli yhteydessä lapsen empatiakykyyn. Liiallinen, yli 2 tuntia päivässä kestävä internetin käyttö oli yhteydessä lapsen epätoivottuun käyttäytymiseen. Erityisesti lapsen antisosiaalinen käyttäytyminen eli impulsiivisuus ja häiritsevyys lisääntyivät liiallisen Internetin käytön myötä.

ANNE RIIHILAHTI, EIJA PAAVILAINEN, ANNA-MAIJA KOIVISTO, JARI KYLMÄ

TUTKIMUKSEN TAUSTA

Lasten ja nuorten internetin käyttö on viime vuosien aikana selkeästi lisääntynyt. Vuonna 2003 tehdyn tutkimuksen mukaan alle 11 -vuotiasta lapsista 37 % käytti internetiä viikoittain. Vuonna 2009 luku oli noussut 89 %:n. (1.) Internetiin muodostui 2000 luvun alussa uusi kommunikaatiomuoto, sosiaalinen media. Sosiaalinen media sisältää viestejä, keskustelua, valokuvia, blogeja ja muita sovelluksia. Sosiaalista mediaa käyttävät enimmäkseen lapset ja nuoret. (2–4.)

Lasten mediabarometrin (2012) mukaan suomalaisten tyttöjen ja poikien internetin käyttötavoissa on selkeitä eroja. Pojat käyttävät internetiä pelaamiseen, videoklippien katselemiseen ja sosiaaliseen mediaan. Tyttöjen suosituin internetin käyttötapa on sosiaalinen media. Tytöt viettävät aikaa myös radion- ja musiikin kuunteluun ja videoklippien katseluun. Kuudesluokkalaisista oppilaista 89 %:lla on oma profiili internetin yhteisöpalveluissa, neljäsluokkalaisilla vastaava luku

on poikien osalta 69 %, tyttöjen osalta 82 %. (5.)

EU Kids Online -tutkimusverkoston (2010) tekemän tutkimuksen mukaan suomalaiset lapset käyttivät 11 % enemmän aikaa internetissä pelaamiseen kuin muiden Euroopan maiden lapset. Vastaavasti suomalaislasten koulutyöhön käyttämä aika on 15 % vähäisempi kuin eurooppalaisilla lapsilla keskimäärin. (6.)

Lasten internetin käyttöä alettiin tutkia 2000-luvulla sekä Suomessa että kansainvälisesti. Tutkimuksissa on noussut esille lasten lisääntyvä internetin käyttö; pelaaminen ja sosiaalinen media aloitetaan yhä nuorempina. Aikaisempia tutkimuksia lasten internetin käytön yhteydestä lasten sosiaaliseen kompetenssiin on vähän. Parhaan tietomme mukaan lasten liiallisen internetin käytön (yli kaksi tuntia päivässä) yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin ei ole tutkittu aikaisemmissa tutkimuksissa. Tässä tutkimuksessa selvitetään lasten kuvaamana internetin käytön yhteyttä sosiaaliseen kompetenssiin.

ALAKOULUIKÄISEN LAPSEN INTERNETIN KÄYTTÖ

Lasten mediabarometrin mukaan oma kännykkä on melkein jokaisella 4. ja 6.luokkalaisella lapsella. Heistä 40 % ilmoitti tärkeimmäksi kännykän käyttötavakseen sosiaalisen median. Lähes kaksi kolmasosaa 6. luokkalaisista, joiden kännykässä on internet-mahdollisuus, käytti sosiaalista mediaa. (5.)

Lasten mediabarometrin mukaan sekä 4. ja 6-luokkalaisten tyttöjen ja poikien yleisimmät mediankäyttötavat ovat musiikinkuuntelu, kuvaohjelmien katselu ja internetin käyttö. Pojista kolmannes pelaa digitaalisia pelejä vähintään kerran päivässä, kaksi kolmasosaa melkein joka päivä ja 90 % vähintään viikoittain. Tytöistä kuudesosa pelaa digitaalisia pelejä päivittäin, vajaa puolet tytöistä pelaa melkein joka päivä ja kaksi kolmasosaa tytöistä pelaa vähintään viikoittain. (5.)

Lapsiperheiden mediakysely (2012) suunnattiin vanhemmille. Vanhempien mukaan joka kolmannella 10–12 -vuotiaalla lapsella on omassa huoneessaan tietokone, jossa on internet-yhteys. Vanhempien mukaan 98 %:lla lapsista on kodin tietokone käytössään. (7.) Irlannissa (2009) 10–11 -vuotiaille lapsille tehdyssä tutkimuksessa 98 % lapsista kertoi perheessään olevan ainakin yhden tietokoneen. Lapsista 94 %:lla on internet-yhteys käytettävissä, heistä 35 %:lla on mahdollisuus käyttää yhteyttä omassa huoneessaan. (2.)

Keski-Euroopassa tehdyssä tutkimuksessa 10–14 -vuotiaat pojat pelaavat pelejä ja käyttävät internetiä enemmän kuin muut ikäryhmät (8). Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa nousi esille se, että yli 8 -vuotiaat käyttävät elektronista mediaa 6.43 tuntia päivässä ja 12 -vuotiaat tytöt viettävät aikaa surffailemalla netissä ja käyttämällä sosiaalista mediaa. Vastaavasti 12 -vuotiaista pojista noin puolet pelaa internetissä pelejä. (9–10.)

INTERNETIN LIIALLINEN KÄYTTÖ

Soisalon (2012) mukaan psykologisella riippuvuudella tarkoitetaan tilannetta, jossa ihminen hakeutuu uudelleen sellaiseen tilanteeseen, joka aiheuttaa mielihyvää. Aivojen mielihyvakeskuksessa on välittäjäaine, dopamiini, joka tuottaa muun muassa hyvän olon tunteita. Jatkuva Internetin liikakäyttö aiheuttaa muutoksia aivoissa, muun muassa mielihyväreaktio turtuu ja tahdonvoima murtuu. (11.) Internetin liikakäyttö luetaan toiminnalliseksi riippuvuudeksi (12).

Internet-riippuvuutta aiheuttaa vahingoittava ja hallitsematon internetin käyttö. Vahingoittava

käyttö on jaoteltu pelaamiseen sekä sähköpostin ja muiden viestimien ylettömään käyttöön. (13.) Internetinkäyttö voidaan arvioida seuraavien kriteerien mukaan (liiallisessa internetin käytössä vähintään viisi kahdeksasta kriteeristä täytyy): 1) hallitsematon internetin käyttö, 2) vaikeuksia lopettaa internetissä oleminen, 3) yrittää toistuvasti vähentää internetissä olemista, 4) saa vieroitusoireita yrittäessä vähentää internetissä olemista, 5) yksilön internetissä oleminen ahdistaa ympäröiviä ihmisiä (perhe, koulu ja ystävät), 6) mieliala muuttuu, 7) ei kerro totuutta internetissä oloajasta ja 8) ajantaju katoaa. (12.) Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan alakouluikäisen tulisi viettää aikaansa median parissa korkeintaan kaksi tuntia päivässä (14).

Internetin käyttö, online-pelit ja sosiaalisen median käyttö ennustavat ongelmia käyttäytymisessä (8,12). Liiallinen käyttö lisää riskiä sairastua nettiriippuvuuteen, tunne-elämän köyhtymiseen, sosiaalisten taitojen vähenemiseen, aggressiivisuuteen, sisäänpäin kääntyneisyyteen ja vaikeuteen erottaa totta ja tarua toisistaan (1). Liiallinen käyttö lisää riskiä myös mieliala- ja unhäiriöihin, masennusoireiden ilmaantumiselle ja päihdeongelmille (12,15–16). Sosiaalinen media tuo mukanaan myös riskejä liittyen nettikiusaamiseen (17–18).

ALAKOULUIKÄISEN LAPSEN SOSIAALINEN KOMPETENSSI

Alakouluikäisen lapsen kehittymiseen kuuluu itsenäistyminen ja sosiaalinen kehittyminen, jotka näkyvät samaistumisena ikätovereihin, käyttäytymismallien oppimisena, tunteiden ja itsensä ilmaisun tapoina sekä tarpeena tuntea kuuluvansa johonkin ryhmään (19). Ikätoverien merkitys on lapselle tärkeä. Alakouluikäinen poika samastuu samaa sukupuolta oleviin ikätovereihin, jolloin kiinnostuneisuus ja aktiivisuus saa tukea minuuden rakentumiseen. (20–22.) Myös tytöille ystävyysuhteet ja ryhmään kuuluminen on tärkeää. Ryhmässä hyväksytyksi tuleminen vaikuttaa positiivisesti lapsen itsetuntoon, itseluottamukseen ja identiteetin muodostumiseen. (11.)

Sosiaalisen kompetenssin kehittyminen on lapsuuden ja nuoruuden keskeinen, koko elämänsä jatkuvaa kehitystehtävä. Sosiaalinen kompetenssi mahdollistaa yksilön integroitumisen yhteiskuntaan. Yksilön psyykkisen hyvinvoinnin keskeisenä osatekijänä on läheiset ja toimivat sosiaaliset suhteet. (23.) Sosiaalinen kompetenssi tarkoittaa taitoa ymmärtää sellaisia tilanteita, tilannekohtaisten tulkintojen tekemistä sosiaalis-

sa tilanteissa ja toimimista tavalla, joka muita loukkaamatta edesauttaa omien ja yhteisten päämäärien saavuttamista (24–25). Sosiaalinen kompetenssi sisältää kyvyn ilmaista tunteensa tilanteeseen sopivalla tavalla sekä kyvyn toimia sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa (26).

Junttilan (2010), mukaan sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan positiivisiin sosiaalisiin seuraamuksiin johtavaa käyttäytymistä, esimerkiksi peleihin tai leikkeihin pääsemistä (26). Keltikangas–Järvinen (2010) mukaan rakentava sosiaalinen kanssakäyminen edellyttää empatiakykyä, tervettä itsetuottamusta, kykyä käyttäytyä sovittujen sääntöjen mukaisesti ja kyky kunnioittaa ja arvostaa toisia (27). Sosiaaliset taidot ovat opittuja taitoja (25,28). Sosiaalista itsetuntoa kuvataan ihmissuhteiden ja vuorovaikutuksen perustaksi. Se luo valmiuksia ottaa toiset huomioon, arvostaa muita, tuntee kiinnostusta toisia kohtaan. Hyvä sosiaalinen itsetunto lisää sosiaalisten taitojen ja empatian kehittymistä lapsella ja nuorella. (29.)

PROSOSIAALISUUS

Prososiaalisuus on käyttäytymisen muoto, johon kuuluvat sekä empatiakyky että yhteistyötaidot. Empatia on asennetta, intuitiota tai tunnetta siitä, minkälaisia reaktioita oma toiminta toisissa herättää tai miltä toisista missäkin tilanteessa tuntuu. Yhteistyötaidot ovat konkreettisia sosiaalisia taitoja, joiden avulla lapsi pystyy toimimaan tuloksellisesti ja aktiivisesti yhteistyössä muiden lasten kanssa. Yhteistyötaitojen ja empatian eroina korostuu yhteistyötaitojen taidollinen aspekti, empatiassa painottuu muiden asemaan asettuminen ja sensitiivisyys muiden tunteille. (26.) Lapsen kasvaessa prososiaalinen käyttäytyminen tulee tärkeämmäksi. Tarve kuulua ryhmään on vahva. Käyttäytymisellä on tuolloin positiivinen, sosiaalinen vaikutus kaverisuhteissa. (30.)

ANTISOSIAALISUUS

Antisosiaalisuudessa nousee selkeästi esiin kaksi ulottuvuutta; häiritsevyyttä ja impulsiivisuutta. Häiritsevyyttä on suunniteltua ja tahallista toimintaa toisten kiusaamiseksi, häiritsemiseksi tai ärsyttämiseksi. Häiritsevyyttä on suunnattu tarkkaan kohti tiettyä oppilasta, oppilaita tai opettajia kohtaan. Häiritsevä lapsi kohdistaa negatiivisen purkauksen toiseen ihmiseen. Torjutuksi tuleminen vertaisryhmässä on todettu olevan yhteydessä korkeaan häiritsevyytystasoon. Impulsiivisuudella tarkoitetaan käyttäytymisen (tunteiden ilmaisu) säätelyn vaikeuksia ja emootioiden säätelyn (tun-

teiden intensiivinen ja nopea viriäminen) ongelmia. Impulsiivisen oppilaan käyttäytyminen on arvaamatonta. Impulsiivinen lapsi voi kohdistaa negatiivisen purkauksen esimerkiksi hermostumalla kirjalleen, tehtävälle tai jollekin tilanteelle. Suhtautuminen impulsiivisesti käyttäytyvään lapseen saattaa muuttua torjuvaksi ja kielteiseksi. (26.) Antisosiaalisesti käyttäytyvää lasta ei hyväksytä ryhmään mukaan (30).

TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata alakouluikäisen lapsen internetin käyttöä ja sen yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin. Tämän tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää lasten mediataitojen tukemisessa.

Tutkimuskysymykset ovat:

- 1 Millaista on alakouluikäisen lapsen internetin käyttö?
- 2 Miksi lapsi viettää aikaa internetissä?
- 3 Miten lasten internetin käyttö on yhteydessä lasten sosiaaliseen kompetenssiin?

TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

KOHDERYHMÄ JA AINEISTONKERUU

Tutkimus toteutettiin viidessä kantahämäläisessä peruskoulussa 4., 5. ja 6. luokkalaisille oppilaille. Tutkimukseen osallistui 312 oppilasta, osallistumisprosentti oli 92 %. Vastaajista 32 % (n=100) oli 4.luokkalaisia, 34 % (n=106) oli 5.luokkalaisia ja 34 % (n=106) 6.luokkalaisia. Puolet vastaajista oli tyttöjä (n=156) ja puolet poikia (n=156). Osallistujien keski-ikä oli 11.1 vuotta.

Lupa tutkimuksen tekemiseen saatiin kirjallisesti johtavalta rehtorilta ja lasten vanhemmilta. Suullinen lupa tutkimuksen tekemiseen saatiin koulujen rehtoreilta ja luokkien opettajilta. Tutkimusaineisto kerättiin strukturoidulla kyselylomakkeella oppituntien aikana joulukuussa 2013 ja tammikuussa 2014. Tutkija oli läsnä aineistonkeruutilanteessa. Oppilaat täyttivät kyselyn anonyymisti.

KÄYTETYT MITTARIT

Tässä tutkimuksessa käytettiin kolmea eri mittaria: Ehkäisevän päihdetyön EHYT ry:n Pelitaito-projektin mittaria (32), Lasten mediabarometri 2012-mittaria, MASK-monitahoarviointimittaria (24) sekä tutkijan omia kysymyksiä.

Lasten mediabarometri 2012 mittari on laa-

dittu Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman vuosittaisen Lasten mediabarometri-tutkimusten pohjalle. Lasten mediabarometri 2012 on laadittu 10–12-vuotiaiden varhaisnuorten mediankäytön selvittämistä varten. (31.) Pelitaitoprojektin mittari on laadittu 5–9. luokkalaistilalle mittaamaan lasten ja nuorten pelaamista ja pelihaittoja (32). MASK-monitahoarvointimittari on laadittu ala- ja yläkouluikäisten lasten ja nuorten sosiaalisen pätevyuden arvioimiseksi. Mittarin kehittämisen taustalla on amerikkalaisen psykologian tohtori Kenneth Merrellin ja hänen työryhmänsä kehittämä arviointimenetelmä School Social Behavior Scale. (24.)

ALAKOULUIKÄISEN LAPSEN INTERNETIN KÄYTÖN-MITTARI

Aineisto kerättiin strukturoidulla kyselylomakkeella. Kyselylomakkeessa painotettiin, että internetin käytöllä tarkoitetaan älypuhelimien, tablettien tai tietokoneen käyttöä. Oppilaiden taustamuuttujista kysyttiin sukupuolta, ikää ja luokka-astetta. Alakouluikäisen lapsen internetin käyttöä mitattiin Ehkäisevän päihdetyön EHYT ry:n Pelitaito-projektin mittarilla (32), Lasten mediabarometri 2012-mittarilla (5) sekä tutkijan omalla kysymyksellä. Tutkijan oma kysymys lisättiin selvittämään rajoitetaanko lapsen tietokoneen tai tablettien käyttöä kotona. Tutkijan kysymys on lisäksi kysymys Lasten mediabarometri-mittarin (5) kysymykseen siitä, onko lapsen kotona mediavälineitä ja miten hän saa niitä käyttäen.

LAPSEN INTERNETISSÄ VIETTÄMÄ AIKA-MITTARI

Sytä siihen miksi lapsi viettää aikaansa internetissä mitattiin Ehkäisevän päihdetyön EHYT ry:n Pelitaito-projektin modifioidulla mittarilla (32). Mittaria on käytetty selvitetessä 7. – 9. luokkalaisten sekä 5. – 6. luokkalaisten lasten ja nuorten pelaamista.

Oppilas sai valita oheisista vaihtoehdoista 2–3 itselleen sopivaa vaihtoehtoa. Vastausvaihtoehtoina olivat a) En ole internetissä, b) Olen yksinäinen, c) Perheellä ei ole yhteistä aikaa, d) Pelaaminen on kivaa, e) Koska kaveritkin pelaavat, f) Pelaamalla on helppo kuluttaa aikaa, g) Internetissä on helppo kuluttaa aikaa, h) Internetissä tutustun uusiin ihmisiin, i) Haluan unohtaa ikävät asiat, j) Pelaaminen on tapa, k) Internetissä oleminen on tapa, l) Harrastan kilpapelamista, m) Vanhempani viettävät aikaa internetissä, n) Joku muu syy, mikä. Valinnat pisteytettiin niin, että kyllä-vastaus oli 1, tyhjä vastaus 2. Valintojen ensisijaisuudella ei ollut merkitystä.

Tutkijan omat kysymykset 1) onko lapsella kavereita/ystäviä koulussa, 2) vapaa-ajalla tai 3) internetissä lisättiin selvittämään onko lapsen internetin käytön taustalla yksinäisyys. Lapsi, jolla on alhainen sosiaalinen kompetenssi, tuntee enemmän yksinäisyyttä kuin lapsi, jolla sosiaalinen kompetenssi on hyvä (26).

ALAKOULUIKÄISEN LAPSEN SOSIAALINEN KOMPETENSSI-MITTARI

Alakouluikäisen lapsen sosiaalista kompetenssia mitattiin MASK-monitahoarvointimittarin itsearviointilomakkeen avulla (24). Oppilas täytti sosiaalisen kompetenssin itsearviointilomakkeen, jonka avulla haettiin vastauksia lapsen prososiaalisiin taitoihin sekä antisosialisuuteen: 1) Yhteistyötaitoihin, 2) Empatiakykyyn, 3) Impulsiivisuuteen ja 4) Häiritsevyyteen. Mittarilla arvioitiin yhteistyötaitoja viiden osa-alueen mukaan: ”tarjoaa apuaan muille oppilaille, osallistuu innokkaasti ryhmän toimintaan, kutsuu muita oppilaita mukaan toimintaan, osaa aloittaa taitavasti keskustelun kavereiden kanssa ja tekee yhteistyötä muiden oppilaiden kanssa”. Empatiataitoja arvioitiin kolmen osa-alueen mukaan: ”osaa olla hyvä kaveri, ottaa huomioon muiden oppilaiden tunteet ja osoittaa muille oppilaille, että hyväksyy heidät”. Impulsiivisuutta arvioitiin kolmen osa-alueen mukaan: ”on lyhyt pinna, saa raivokohtauksia ja kiukunpuuskia ja ärsyyntyy helposti”. Häiritsevyyttä arvioitiin neljän osa-alueen mukaan: ”väittelee ja riitelee kavereidensa kanssa ja häiritsee ja ärsyttää muita oppilaita, hännää ja tekee pilaa muista oppilaita”. (24.) Kysymykset olivat väittämämoodissa: ”En koskaan, harvoin, usein ja erittäin usein”. Näistä vaihtoehdoista oppilas sai valita yhden vaihtoehdon yhtä väittämää kohden.

AINEISTON ANALYYSI

Aineisto analysoitiin tilastollisesti käyttäen SPSS 22.0 for Windows-ohjelmaa. Taulukon (1) vaihtoehtoja ”ainakin kerran päivässä, melkein joka päivä, ainakin kerran viikossa, joskus, mutta en joka viikko ja hyvin harvoin tai en ollenkaan” luokiteltiin havaintojen vähäisyyden vuoksi uudelleen: ”päivittäin, kerran viikossa tai en joka viikko”. Internetissä arkisin ja viikonloppuisin vietetty aika luokiteltiin myös havaintojen vähäisyyden vuoksi uudelleen kolmi-luokkaiseksi (1–2 tuntia päivässä, 3–4 tuntia päivässä, 5–7 tuntia tai enemmän).

Tässä tutkimuksessa selittävinä muuttujina käytettiin taustamuuttujia (luokka, sukupuoli) ja

selitettävänä muuttujina lasten internetin käyttöä ja sosiaalista kompetenssia. Kuvattaessa alakouluikäisen lapsen internetin käyttöä sekä syitä lapsen internetin käyttöön muuttujista laskettiin frekvenssit ja prosentit. Luokka-aste ja sukupuoli ovat luokittelevia muuttujia, joten niiden välisiä eroja eri muuttujissa mitattiin ristiintaulukoinnin, χ^2 -testin tai eksaktin χ^2 -testin avulla. Lapsen sosiaalisen kompetenssin kuvailussa käytettiin keskiarvoja (ka), keskihajontoja (kh) ja jakauman muotoa tarkasteltiin histogrammilla. Normaali-jakaumalle käytettiin parametrisiä testejä (T-testi). Internetin käytön yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin kuvattaessa käytettiin yksisuuntaista varianssianalyysia (anova) sekä Bonferroinin – testiä. Tilastollisesti merkitsevänä p-arvona pidettiin arvoa $p < 0,05$ (32–33). Tulososiossa on nostettu esille tilastollisesti merkitsevät tulokset.

TULOKSET

ALAKOULUIKÄISEN LAPSEN INTERNETIN KÄYTTÖ

Lähes kaikilla oppilailla oli tietokone kotonaan. Noin puolella (49.1 %) 6. luokkalaisista oli tie-

tokone omassa huoneessaan tai sai käyttää sitä omassa huoneessaan ($p=0.016$). Rajoitetusti tietokonetta sai käyttää puolet (50 %) 4. luokkalaisista ($p=0.005$).

Sekä tytöillä että pojilla oli eroja luokka-asteiden välillä internetin käyttöasteessa ($p=0.001$) sekä internetissä oloajassa arkisin (pojilla $p=0.016$) ja viikonloppuisin (tytöillä $p=0.010$). Kuudesluokkalaisista suurin osa käytti tietokonetta päivittäin, 4. ja 5. luokkalaisten joukossa tietokoneen käyttö oli hiukan vähäisempää. Suurin osa oppilaista käytti internetiä kuitenkin arkisin ja viikonloppuisin 1–2 tuntia päivässä. (Taulukko 1.)

Oppilaat pelasivat internetissä päivittäin. Pojilla luokka-aste oli yhteydessä pelaamisen tiheyteen ($p=0.025$). (Taulukko 1.) Noin kymmenesosa (12.7 %) 4.luokkalaisista, kolmannes (32.7 %) 5.luokkalaisista ja reilu kymmenesosa (16.3 %) 6.luokkalaisista tytöistä pelasi kaverin kanssa samassa huoneessa ($p=0.026$). Vastaavasti noin kymmenesosa (13.3 %) 4.luokkalaisista, murto-osa (1.1 %) 5.luokkalaisista ja kolmannes (29.8 %) 6.luokkalaisista pojista pelasi kaverin

Taulukko 1.

Alakouluikäisen lapsen internetin käyttö

	Tytöt			p-arvo ¹	Pojat			p-arvo ¹	Yht.
	4 %	5 %	6 %		4 %	5 %	6 %		
Käyttöaste:				0.001				0.001	
Päivittäin	56.4	69.2	93.9		62.2	79.6	91.2		59.0
Kerran viikossa	14.5	19.2	6.1		20.0	9.3	5.3		17.0
En joka viikko	29.1	11.5	0.0		17.8	11.1	3.5		24.0
Arkisin:				0.0742				0.016	
1–2 tuntia päivässä	72.7	78.8	57.1		71.1	72.2	61.4		72.0
3–4 tuntia päivässä	20.0	17.3	30.6		22.2	24.1	19.3		21.0
5–7 tuntia tai enemmän	7.3	3.8	12.2		6.7	3.7	19.3		7.0
Viikonloppuisin:				0.010				0.198	
1–2 tuntia päivässä	65.5	71.2	40.8		68.9	59.3	47.4		67.0
3–4 tuntia päivässä	25.2	15.4	30.6		22.2	24.1	28.1		24.0
5–7 tuntia tai enemmän	9.1	13.5	28.6		8.9	16.7	24.6		9.0
Pelaamisen tiheys:				0.514				0.025	
Päivittäin	67.3	69.2	79.6		64.4	61.1	78.9		66.0
Kerran viikossa	14.5	11.5	12.2		31.1	20.4	17.5		22.0
En joka viikkoa	18.2	19.2	8.2		4.4	18.5	3.5		12.0

1) χ^2 -testin mukaan

2) exactin χ^2 -testin mukaan

kanssa samassa huoneessa ($p=0.023$). Kuudesluokkalaisista pojista neljäsosa (26.3 %) ilmoitti pelaavansa useimmiten sekä suomalaisten että ulkomaalaisten netti- ja pelikavereiden kanssa ($p=0.001$). Heistä yli puolet (59.6 %) ilmoitti käyttävänsä sosiaalista mediaa ($p=0.001$), noin puolet (42.1 %) latsi musiikkia internetistä ($p=0.013$). Lisäksi vajaa puolet (40.4 %) heistä ilmoitti soittavansa videopuheluita ($p=0.020$) ja viidesosa (19.3 %) ilmoitti julkaisevansa valokuvia itsestään ($p=0.001$).

Tytöistä suurin osa (5.lk 76.9 %, 6.lk 81.6 %) ilmoitti käyttävänsä sosiaalista mediaa ($p=0.001$). Musiikin lataaminen internetistä oli yhteydessä luokka-asteeseen ($p=0.001$). Neljäsluokkalaisista tytöistä noin joka kymmenes (9.1 %), 5.luokkalaisista joka viides (21.2 %) ja 6.luokkalaisista vajaa puolet (40.8 %) latsi musiikkia Internetistä. Valokuvien julkaiseminen ($p=0.003$) oli tytöillä yhteydessä luokka-asteeseen. Neljäsluokkalaisista tytöistä kukaan ei julkaissut valokuvia itsestään Internetissä. Vastaaavasti 5. luokkalaisista vajaa viidesosa (15.4 %) ja 6. luokkalaisista viidesosa (20.4 %) julkaisi valokuvia itsestään internetissä. Suurimmalla osalla 4.luokkalaisista (67.3 %), 5.luokkalaisista (80.8 %) ja 6.luokkalaisista (95.9 %) tytöistä oli oma sähköposti ($p=0.001$), jota ilmoitti käyttävänsä osa jokaisen luokka-asteen tytöistä ($p=0.013$). Neljäsluokkalaisista tytöistä noin neljäsosa (23.6 %), 5.luokkalaisista reilu neljäsosa (32.7 %) ja 6.luokkalaisista puolet (51.0 %) käytti sähköpostia. Suurimmalla osalla 6. luokkalaisia (tytöistä 75.5 %, pojista 80.7 %) oli pro-

fiili yhteisöpalveluissa (tytöillä ja pojilla $p=0.001$). Tytöillä luokka-aste oli yhteydessä oman nettisivun käyttämiseen ($p=0.005$). Neljäsluokkalaisista tytöistä noin kymmenesosa (12.7 %), 5.luokkalaisista (0.0 %) ja 6.luokkalaisista murto-osa (2.0 %) käytti omaa nettisivua.

SYYYT LAPSEN INTERNETISSÄ VIETTÄMÄÄN AIKAAN

Neljäsluokkalaisista viidesosa (20.0 %), 5.luokkalaisista noin neljäsosa (28.8 %) ja 6.luokkalaisista melkein puolet (46.9 %) tytöistä koki, että internetissä on helppo viettää aikaa ($p=0.011$). Lisäksi 4.luokkalaisista murto-osa (3.6 %), 5. luokkalaisista reilu kymmenes (15.4 %) ja 6.luokkalaisista viidesosa (20.4 %) tytöistä koki, että internetissä tutustuu uusiin ihmisiin ($p=0.030$). Vastaaavasti 4.luokkalaisista murto-osa (2.2 %), 5.luokkalaisista vajaa kymmenes (7.4 %) ja 6. luokkalaisista vajaa viidesosa (17.5 %) pojista olivat tästä samaa mieltä ($p=0.027$). Lisäksi reilu kymmenes (14.0 %) 6. luokkalaisista pojista koki, että internetissä oleminen on tapa ($p=0.023$). Yksikään 4.luokkalainen poika ei kokenut internetissä olemisen olevan tapa.

ALAKOULUKÄISEN LAPSEN SOSIAALINEN KOMPETENSSI

Tytöt olivat t-testin mukaan tilastollisesti merkitsevästi yhteistyötaitoisempia ($ka=9.93$, $kh=1.39$, $p=0.001$) ja empatiakykyisempiä ($ka=5.89$, $kh=0.75$, $p=0.001$) kuin pojat. Vastaaavasti pojat olivat t-testin mukaan tilastollisesti merkitsevästi impulsiivisempia ($ka=3.79$, $kh=1.08$, $p=0.001$) kuin tytöt. (Taulukko 2.)

Taulukko 2.

Alakoulukäisen lapsen sosiaalinen kompetenssi oppilaan arvioimana

	Tytöt (n=156)		Pojat(n=156)		p-arvo ²
	ka	kh	ka	kh	
Yhteistyötaidot ¹					
Itsearvioituna	9.93	1,39	9.46	1.19	0.001
Empatiakyky ¹					
Itsearvioituna	5.89	0.75	5.57	0.83	0.001
Häiritsevyy ¹					
Itsearvioituna	4.03	1.25	3.96	1.26	0.658
Impulsiivisuus ¹					
Itsearvioituna	3.79	1.08	4.35	1.21	0.001

¹) MASK-asteikko 1–4 (1=en koskaan, 4=erittäin usein)

²) P-arvo laskettu T-testin mukaan.

ka=keskiarvo

kh=keskihajonta

ALAKOULUKÄISEN LAPSEN INTERNETIN KÄYTÖN YHTEYS LAPSEN SOSIAALISEEN KOMPETENSSIIN

Päivittäin internetiä käyttävät oppilaat olivat tilastollisesti merkitsevästi impulsiivisempia ($p=0.001$) kuin harvemmin kuin joka viikko internetiä käyttävät oppilaat ($p=0.001$) (Taulukko 3). Internetin käyttöaika arkisin oli tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä yhteistyötaitoihin ($p=0.007$), häiritsevyyteen ($p=0.005$) sekä impulsiivisuuteen ($p<0.001$). Ryhmien väliset parivertailut osoittivat, että arkisin internetissä 1–2h viettävät oppilaat olivat yhteistyötaitoisempia ($p=0.029$) sekä vähemmän häiritseviä ($p=0.004$) sekä vähemmän impulsiivisia ($p=0.006$) kuin internetissä 3–4 h viettävät oppilaat. Lisäksi huomattiin, että 5–7h arkisin internetissä aikaa viettävät oppilaat kokivat olevansa impulsiivisempia kuin 1–2h internetissä viettävät oppilaat ($p=0.006$). (Taulukko 4.)

Internetin käyttöaika viikonloppuisin oli tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä yhteistyötaitoihin ($p=<0.001$), empaattisuuteen ($p=0.015$), häiritsevyyteen ($p=0.001$) sekä impulsiivisuuteen ($p=<0.001$). Ryhmien väliset parivertailut osoittivat, että viikonloppuisin internetissä 1–2h viettävät oppilaat olivat yhteistyötaitoisempia ($p=0.001$) sekä vähemmän häiritseviä ($p=0.006$) sekä vähemmän impulsiivisia ($p=<0.001$) kuin internetissä 3–4h viettävät oppilaat. Lisäksi huomattiin, että 1–2h viikonloppuisin internetissä aikaa viettävät oppilaat olivat yhteistyötaitoisempia ($p=<0.001$) sekä empatiakykyisempiä ($p=0.039$) sekä vähemmän häiritseviä ($p=0.008$) sekä vähemmän impulsiivisia ($p=<0.001$) kuin 5–7h internetissä viettävät oppilaat. (Taulukko 4.)

Taulukko 3.

Alakouluikäisen lapsen arvioiman internetin käytön yhteys sosiaaliseen kompetenssiin. Internetissä pelaaminen ja käyttöaste

Internetissä pelaaminen	Päivittäin(n=219)		Kerran viikossa(n=55)		En joka viikko(n=38)		p ²	p ³	p ⁴	p ⁵
	ka	kh	ka	kh	ka	kh				
Yhteistyötaidot ¹	9.61	1.22	9.86	1.51	9.92	1.52	0.247	0.630	0.574	1.000
Empatia ¹	5.67	0.77	5.87	0.88	5.89	0.86	0.109	0.296	0.345	1.000
Häiritsevyy ¹	4.05	1.33	3.93	1.04	3.77	1.07	0.406	1.000	0.621	1.000
Impulsiivisuus ¹	4.14	1.14	4.03	1.40	3.70	1.00	0.106	1.000	0.107	0.552
Käyttöaste	Päivittäin(n=236)		Kerran viikossa(n=38)		En joka viikko(n=38)		p ²	p ³	p ⁴	p ⁵
	ka	kh	ka	kh	ka	kh				
Yhteistyötaidot ¹	9.61	1.21	9.79	1.59	10.13	1.55	0.068	1.000	0.070	0.775
Empatia ¹	5.68	0.76	5.78	1.00	6.00	0.84	0.067	1.000	0.067	0.701
Häiritsevyy ¹	4.08	1.29	3.83	0.95	3.63	1.28	0.081	0.754	0.116	1.000
Impulsiivisuus ¹	4.19	1.17	3.92	1.34	3.46	0.83	0.001	0.534	0.001	0.254

MASK-asteikko 1–4 (1=en koskaan, 4=erittäin usein)

1. p-arvo laskettu varianssianalyysin avulla (anova)
  2. Bonferronin testin antama p-arvo vertailulle päivittäin vrs. kerran viikossa
  3. Bonferronin testin antama p-arvo vertailulle päivittäin vrs. en joka viikko
  4. Bonferronin testin antama p-arvo vertailulle kerran viikossa vrs en joka viikko
- ka=keskiarvo
kh=keskihajonta

Taulukko 4.

Alakouluikäisen lapsen arvioiman Internetin käytön yhteys sosiaaliseen kompetenssiin. Käyttö arkisin ja viikonloppuisin

Käyttö arkisin	1–2 tuntia (n=215)		3–4 tuntia (n=69)		5–7 tuntia tai enemmän (n=28)		p ²	p ³	p ⁴	p ⁵
	ka	kh	ka	kh	ka	kh				
Yhteistyötaidot ¹	9.85	1.27	9.38	1.46	9.28	1.07	0.007	0.029	0.087	1.000
Empatia ¹	5.77	0.79	5.67	0.85	5.61	0.80	0.464	1.000	0.962	1.000
Häiritsevyy ¹	3.85	1.20	4.40	1.36	4.15	1.19	0.005	0.004	0.700	1.000
Impulsiivisuus ¹	3.89	1.17	4.39	1.14	4.61	0.99	< 0.001	0.006	0.006	1.000

Käyttö viikonloppuisin	1–2 tuntia (n=183)		3–4 tuntia (n=76)		5–7 tuntia tai enemmän (n=53)		p ²	p ³	p ⁴	p ⁵
	ka	kh	ka	kh	ka	kh				
Yhteistyötaidot ¹	9.99	1.27	9.37	1.19	9.14	1.36	<0.001	0.001	<0.001	0.948
Empatia ¹	5.84	0.81	5.61	0.69	5.53	0.90	0.015	0.108	0.039	1.000
Häiritsevyy ¹	3.77	1.26	4.30	1.09	4.35	1.32	0.001	0.006	0.008	1.000
Impulsiivisuus ¹	3.75	1.06	4.46	1.26	4.62	1.08	<0.001	<0.001	<0.001	1.000

MASK-asteikko 1–4 (1=en koskaan, 4=erittäin usein)

1. p-arvo laskettu varianssianalyysin avulla (anova)

2. Bonferronin testin antama p-arvo vertailulle 1–2h vrs. 3–4h

3. Bonferronin testin antama p-arvo vertailulle 1–2h vrs. 5–7h tai enemmän

4. Bonferronin testin antama p-arvo vertailulle 3–4h vrs 5–7h tai enemmän

ka=keskiarvo

kh=keskihajonta

POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

TULOSTEN TARKASTELU

Tässä tutkimuksessa selvitettiin alakouluikäisen lapsen internetin käyttöä ja sen yhteyttä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin. Tutkimukseen osallistui 312 alakoulun oppilasta, joiden keski-ikä tutkimukseen osallistuessa oli 11.1v. Puolet vastaa- jista oli tyttöjä ja puolet poikia.

Tutkimuksessa nousi esille se, että lähes kaikkien oppilaiden kotona on tietokone. Lisäksi suurimmalla osalla oppilaista on käytössään tabletti tai älypuhelin, jossa on internet-yhteys. Tulokset ovat verrattavissa sekä lasten media- barometrin (2012 ja 2013), lapsiperheiden mediakyselyn (2012) että tilastokeskuksen (2012) tuloksiin (5,31,35–36). Lasten media- barometri (2012) mukaan melkein jokaisella 4. ja 6. luokkalaisella lapsella on oma kännykkä (5). Lasten mediabarometri (2013) mukaan tietokone on 98 % kodeissa ja tabletti jokaisessa kodissa (36). Lapsiperheiden mediakyselyssä (2012) tuli myös esille se, että melkein kaikkien lasten kotona on tietokone. Tilastokeskuksen (2012) tekemän tilaston mukaan älypuhelimien

käyttö on yleistynyt myös nuorempien ikäryh- mien kohdalla (35).

Tutkimuksessa nousi esille myös luokka-astei- den erot tietokoneen käytössä tai käytön rajoi- tuksissa. Tietokoneen käyttöä rajoitettiin enem- män 4. luokkalaisilla kuin 6. luokkalaisilla oppi- lailla. Lasten mediabarometri (2012) tulosten mukaan useimmilla 4. luokkalaisilla oli tarkat rajoitukset koskien tietokoneen käyttöä, 6. luok- kalaisten tietokoneen käyttöä rajoitettiin vain vähän. (5.) Luhtala ym. (2012) tulosten mukaan 56 % 5.–6 luokkalaisen pelaamista tietokoneella rajoitettiin (32).

Tämän tutkimuksen mukaan sekä tytöillä että pojilla oli eroja luokka-asteiden välillä internetin käyttöasteessa sekä Internetissä oloajassa. Arki- päivisin internetissä vietti enemmän aikaa 6- luokkalaiset pojat. Vastaavasti viikonloppuisin internetissä olivat 6. luokkalaiset tytöt.

Poikien kohdalla mieluisampia internet-käyt- tötapoja olivat pelaaminen, sosiaalinen media, videopuheluiden soittaminen ja valokuvien jul- kaiseminen itsestään sekä musiikin lataaminen Internetistä. Vastaavia tuloksia poikien internetin käyttötavoissa nousi esille myös Dowellin ym. (2009), Holtzin ja Appelin (2011) ja Suonisen

(2013) tutkimuksissa (5,8–9). EU Kids Online-tutkimuksen (2010) mukaan suomalaiset lapset pelaavat keskimäärin enemmän kuin muiden eurooppalaisten maiden lapset (6).

Tämän tutkimuksen mukaan suurin osa 6. luokan pojista ja yli puolet 4. luokan pojista pelaa internetissä päivittäin. Lasten mediabarometrin (2012) mukaan 4. luokkalaista pojista 60 % pelaa joka päivä ja viikoittain 88 %, 6. luokkalaista pojista päivittäin pelasi 72 % (5). Useimmiten 6. luokkalaiset pojat nimesivät pelikaverikseen sekä suomalaiset että ulkomaalaiset netti- ja pelikaverit. Muiden luokka-asteiden kohdalla pelaaminen suomalaisten ja ulkomaalaisten netti- ja pelikaverien kanssa oli harvinaisempaa.

Sosiaalista mediaa käytti yli puolet 6. luokkalaista pojista. Sosiaalisen median käyttö oli 4. luokkalaisten poikien kohdalla vähäisempää. Suurimmalla osalla pojista oli oma profiili yhteisöpalveluissa. Sosiaalisen median käytöstä vastaavia tuloksia lasten ja nuorten kohdalla toivat esille myös Devine ja Lloyd (2012), Livingstone ym. (2013) ja Staksrud ym. (2013) (2–4).

Tämän tutkimuksen mukaan tyttöjen suosituimpia internet-käyttötapoja olivat sosiaalinen media, kuvien ja videoiden katsominen, musiikin lataaminen, itsestä otettujen valokuvien julkaiseminen ja pelaaminen. Tulokset ovat samansuuntaisia Yangin ym. (2012), Dowellin ym. (2009) ja Suonisen (2013) tutkimuksissa (5,9–10).

Tässä tutkimuksessa kuvattiin myös syitä internetissä vietettyyn aikaan. Tytöt kokivat, että internetissä on helppo viettää aikaa. Sekä tytöt että pojat kokivat, että internetissä tutustuu uusiin ihmisiin ja pojat kokivat internetissä oleminen olevan tapa. Luhtala ym. (2012) tutkimuksen mukaan 71 % koki pelaamisen kivaksi tavaksi kuluttaa aikaa, 43 % oli sitä mieltä, että pelaaminen on helppo tapa kuluttaa aikaa (32).

Tytöt arvioivat yhteistyötaitonsa ja empatiakykynsä paremmiksi kuin pojat. Vastaavasti pojat arvioivat olevansa impulsiivisempia kuin tytöt. Tytöt ja pojat eivät eroa toisistaan tilastollisesti merkitsevästi häiritsevyytensä suhteen. MASK-monitahoarviointimittarin mukaan arviot empatiakyvyyistä, yhteistyötaitoista ja impulsiivisuudesta olivat vertailuaineiston mukaisia (23). Yllättävää oli tyttöjen kokemus häiritsevyydestä. Vertailuaineiston mukaan pojat ovat yleensä häiritsevempiä kuin tytöt (23).

Tämän tutkimuksen mukaan ne oppilaat jotka käyttivät internetiä päivittäin, olivat tilastolli-

sesti merkitsevästi impulsiivisempia kuin harvemmin kuin joka viikko internetiä käyttävät oppilaat. Yhteistyötaitojen, empaattisuuden ja häiritsevyyden kohdalla ei noussut esille tilastollisesti merkitsevää yhteyttä vertailtaessa internetin käyttöä päivittäin, kerran viikossa tai harvemmin käyttäneiden kesken. Myöskään internetissä päivittäin, kerran viikossa tai harvemmin pelaavien kohdalla ei noussut esille tilastollisesti merkitsevää yhteyttä yhteistyötaitojen, empaattisuuden, häiritsevyyden tai impulsiivisuuden kohdalla.

Arkisin ja viikonloppuisin 1-2 tuntia internetiä käyttävät oppilaat olivat tilastollisesti merkitsevästi yhteistyötaitoisempia ja kuin useamman tunnin päivässä internetiä käyttävät oppilaat. Viikonloppuisin 1-2 tuntia päivässä internetiä käyttävät oppilaat olivat tilastollisesti merkitsevästi empatiakykyisempiä kuin useamman tunnin (5–7h tai enemmän) päivässä internetiä käyttävät oppilaat. Vastaavasti useamman tunnin (5–7h tai enemmän) internetiä sekä arkisin että viikonloppuisin käyttävät oppilaat olivat merkitsevästi sekä häiritsevempiä että impulsiivisempia kuin vähemmän aikaa internetissä viettävät oppilaat.

Aikaisempaa vertailututkimusta lasten Internetin käytön yhteydestä lapsen sosiaaliseen kompetenssiin ei ole. Tässä tutkimuksessa nousi esille myös lasten internetin käytön lisääntymisellä ja käyttömuodoilla saatujen tulosten olevan vertailukelpoisia kansainvälisesti tehtyjen tutkimusten kanssa. Vastaavasti tämä tutkimus tuo esille sen, että mitä kauemmin lapsi viettää aikaa internetissä joko älypuhelimella, tabletilla tai tietokoneella, tuo se mukanaan muutoksia lapsen käyttäytymisessä. Vähemmän aikaa internetissä olevien lasten yhteistyötaidot ja empaattisuus tulevat esille. Yli suositusrajan (2h ruutu-aika) internetissä oleminen puolestaan lisää häiritsevyyttä ja impulsiivisuutta.

Nämä tulokset ovat vertailukelpoisia sekä suomalaisten että kansainvälisten internetin liiallisen käytön tutkimustulosten kanssa. Holtz ja Appel (2011) ja Leung ja Lee (2012) ovat tutkinet internetin liikakäytön ennustavan ongelmia käyttäytymisessä (8, 12). He toivat esille muun muassa sosiaalisten taitojen vähenemisen ja aggressiivisen käytöksen internetin käytön, online-pelien ja sosiaalisen median liiallisen käytön yhteydessä. Kaasinen ym. (2009), Holtz ja Appell (2011), Leung ja Lee (2012) ja Peltoniemi (2013) tuovat tutkimuksissaan esille internetin liiallisesta käytöstä aiheutuvat muun muassa häiriöt käyttäytymisen hillitsemisessä ja tunteiden säätelyssä (8,12,14–15).

Sosiaalinen kompetenssi jatkuu lapsen ja nuoren kehitystehtävänä läpi koko ihmisen elämänskaaren. Lisäksi sosiaalinen kompetenssi mahdollistaa yksilön integroitumisen yhteiskuntaan. (23.) Sosiaalista kompetenssia tarvitaan sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa toimimiseen. Junttilan (2010) mukaan leikkeihin ja peleihin pääseminen edellyttää positiivista käyttäytymistä (26). Keltikangas-Järvinen (2010) tuo puolestaan esille sosiaalisen kanssakäymisen edellyttävän muun muassa empatiakykyä (27). Tämän tutkimuksen tulokset tuovat esille sen, että liiallinen internetin käyttö, yli 2 tuntia päivässä on yhteydessä alakouluikäisen lapsen empatiakyvyn ja yhteistyötaitojen vähenemiseen ja antisosiaalisuuden eli impulsiivisuuden ja häiritsevyyden lisääntymiseen. Tämä puolestaan voi aiheuttaa sen, että leikkeihin ja peleihin pääseminen vaikeutuu. Junttila (2010) tuo esille sen seikan, että lapsi, jolla on alhainen sosiaalinen kompetenssi, tuntee enemmän yksinäisyyttä kuin lapsi, jolla sosiaalinen kompetenssi on hyvä (26). Näin ollen liiallisen internetissä olemisen voidaan ajatella aiheuttavan sosiaalisen kompetenssin vähenemistä, yksinäisyyttä ja yhteiskunnallisesti ajateltuna mahdollisuutta syrjäytymiseen.

TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tämä tutkimus on suunniteltu ja toteutettu noudattaen hyvää tieteellistä käytäntöä (36). Tutkimuslupa saatiin sivistystoimenjohtajalta, sekä tutkimukseen osallistuneiden lasten huoltajilta kirjallisesti. Suullinen lupa tutkimuksen suorittamiselle saatiin koulujen rehtoreilta ja opettajilta. Lupa Ehkäisevän päihdetyön Pelitaito-projektin ja Lasten mediabarometri 2012-mittareiden käyttöön saatiin kirjallisesti. Tutkimus toteutettiin anonymisti ja vapaaehtoisesti. Tutkija oli mukana luokkatilanteessa kertomassa tutkimuksesta ja vastaamassa kyselylomaketta koskeviin kysymyksiin. Tutkimusaineisto on säilytetty lukitussa tilassa koko prosessin ajan. Tutkimustulokset on esitetty rehellisesti ja luotettavasti (37).

Kyselylomake suunniteltiin ottaen huomioon lasten kognitiiviset ja kielelliset taidot sekä lapsia koskevassa tutkimuksessa korostuva eettisyys ja luottamuksellisuus (38). Tutkimuskysymykset laadittiin tarkoituksenmukaisesti ja aineisto vastasi tutkimuskysymyksiin (39). Osallistujat valittiin tarkoituksenmukaisella otannalla (37,39). Kyselylomake esitettiin yhdessä 4.luokassa (n=16). Kyselyn vastausprosentti (92 %) oli hyvä ja otos (n=312) viidessä eri koulussa, on riittävän

suuri, jotta voidaan tehdä yleistyksiä tutkittavasta ilmiöstä (33). Tutkimuksen luotettavuutta lisäsi tähän ilmiöön rakennettujen mittareiden käyttö ja tutkimustulosten vastaavuus aikaisempiin tutkimuksiin nähden (39).

Tutkimuksen luotettavuutta tarkasteltaessa voidaan todeta, että erot voivat johtua myös tekijöistä, joita tässä tutkimuksessa ei ole mitattu. Kyseessä oli ensimmäinen tutkimus internetin käytöstä lasten sosiaaliseen kompetenssiin, joten tulosten yleistettävyyden kannalta seurantatutkimuksella saataisiin tulosten luotettavuutta vahvistavia tuloksia.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Johtopäätöksenä voidaan todeta 1) Lasten internetin käytön lisääntyvän ja saavan uusia ulottuvuuksia luokka-asteiden kasvamisen myötä, voidaan todeta erityisesti sosiaalisen median käytön lisääntyneen. 2) Oppilaat viettävät aikaa internetissä tutustuakseen uusiin ihmisiin, lisäksi internetissä oleminen koettiin helpoksi ja totutuksi tavaksi viettää aikaa. 3) Lapset, jotka käyttivät internetiä eniten, olivat häiritsevämpiä ja impulsiivisempia kuin vähemmän aikaa internetiä käyttävät lapset.

Leung ja Lee (2012) ovat tuoneet esille internetin liikakäytön kriteereitä, joita ovat muun muassa vaikeuksia lopettaa internetin käyttö tai ajantaju katoaa (12). Tässä tutkimuksessa ei internetin liikakäyttöä näiden kriteerien mukaan tutkittu, mutta tämä on osa-alue, joka lasten kohdalla on yksi tulevaisuuden tärkeä tutkimusalue.

Tämän tutkimuksen mukaan lasten medialukutaidon ja sosiaalisten taitojen tukeminen (esimerkiksi toiminnalliset oppitunnit/ryhmät) on tärkeää ja ajankohtaista. Ensiarvoisen tärkeää on sekä perheen että koulun rooli lapsen internetin järkevässä käytössä. Perusopetuksen seuraavaan opetussuunnitelmaan (2016) mediakasvatus tulee osaksi opetusta (40). Terveystieteiden huollolle, erityisesti neuvola- ja kouluterveydenhuollolle, lapsen ja perheen internetin /medialukutaidon ohjaaminen ja tukeminen on tämän päivän ja tulevaisuuden haaste. Myös seurantatutkimuksen tekeminen lasten internetin käytön yhteydestä sosiaaliseen kompetenssiin olisi jatkossa tärkeää, jotta voidaan arvioida lasten medianlukutaidon edistämisen yhteyksiä lapsen hyvinvoinnille, erityisesti kaverisuhteiden merkitykselle lapsen tasapainoisen kasvun tukena. Myös sukupuolten välinen internetin käytön yhteys lapsen sosiaaliseen kom-

petenssiin toisi uutta tietoa pohdittaessa preventiivisiä tukimuotoja. Lasten liiallisen internetin käytön ja oikeanlaisen medialukutaidon ohjaaminen ja tukeminen on myös yhteiskunnallisesti merkittävä asia, etenkin yksinäisyyden ja sitä kautta syrjäytymisen ehkäisemisessä.

Riihilahti A, Paavilainen E, Koivisto A-M, Kylmä J. Self-assessed association between the usage of internet and the social competence of a primary school- age child.

Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti – Journal of Social Medicine 2016;53: 18–29

This study describes the self-assessed association between the usage of internet and the social competence of a primary school- age child. The study data were collected from 4th – 6th grade students during school classes (n=312, response rate 92 %). The internet usage of children increased clearly along with the higher class level. The children spent time online, because they wanted to get to know new people. They experienced being on the internet as an easy and a customary way of spending time. The time of Internet use,

if it was spent according to the recommendations (1–2 hours daily, weekdays/ weekends), highlighted the child's prosocial skills such as cooperation skills. In addition, the weekend time online (1–2 hours daily) was associated with the child's ability for empathy. However, excessive internet usage lasting over 2 hours daily, was associated with the child's undesirable behavior. Particularly, the antisocial behavior or impulsivity and disruptiveness of the child increased alongside the excessive internet usage.

KIRJALLISUUS

- (1) Oinas-Kukkonen H, Kurki H. Internet through the eyes of 11-year-old children: First-hand experiences from the technological environment children live in. *An Interdisciplinary Journal on Humans in ICT Environments* 2009;5:146–162.
- (2) Devine P, Lloyd K. Internet Use and Psychological Well-being among 10-year old and 11-year old Children. *Child Care in Practice* 2012;18:5–22.
- (3) Livingstone S, Olafsson K, Staksrud E. Risky social networking practices among “underage” users: lessons for evidence-based policy. *J Comput Mediat Commun* 2013;18:303–320.
- (4) Staksrud E, Olafsson K, Livingstone S. Does the use of social networking increase children's risk of harm? *Comput Human Behav* 2013;29:40–50.
- (5) Suoninen A. Lasten mediabarometri 2013. 0–8 -vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. Luettu 18.4.2014. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/lastenmediabarometri2013.pdf>
- (6) Kupiainen R, Kotilainen S, Nikunen K, ym. Lapset netissä – Puheenpuoroja lasten ja nuorten netin käytöstä ja riskeistä. Mediakasvatusseuran julkaisuja 1/2013, Helsinki. Luettu 25.11.2013. <http://www.mediakasvatus.fi/files/ISBN978-952-67693-3-2.pdf>
- (7) Pääjärvi S, Happo H, Pekkala L. Lapsiperheiden mediakysely 2012. Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus. Luettu 25.11.2013. <http://www.meku.fi/images/meku123.pdf>
- (8) Holtz P, Appel M. Internet use and video gaming predict problem behavior in early adolescence. *J Adolesc* 2011;34:49–58.
- (9) Dowell EB, Burgess AW, Cavanaugh DJ. Clustering of internet risk behaviors in a middle school student population. *J Sch Health* 2009;79:547–554.
- (10) Yang F, Helgason Asgeir R, Sigfusdottir Inga Dora, ym. Electronic screen use and mental well-being of 10–12-year old children. *Eur J Public Health* 2012;23:492–498.
- (11) Soisalo R. Särkyvä mieli-lasten ja nuorten psyykinen oireilu. Suomen Psykologinen Instituutti, AS Printon Trukikoda, Tallinna 2012.
- (12) Leung L, Lee PSN. Impact of internet literacy, internet addiction symptoms, and internet activities on academic performance. *Soc Sci Comput Rev* 2012;30:403–418.
- (13) Korkeila J. Internet-riippuvuus – milloin haitalliseen käyttöön pitää puuttua? *Duodecim* 2012;128:741–8.
- (14) Terveiden- ja hyvinvoinnin laitos. Opiskeluhoitoa koskevat suositukset ja oppaat. Luettu 1.8.2014. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/lait_oppaat/opiskeluhoito/suosituks_oppaat
- (15) Kaasinen V, Halme J, Alho H. Pelihimon neurobiologiaa. *Duodecim* 2009;125:2075–83.
- (16) Peltoniemi T. Netti-riippuvuus. Luettu 20.10.2013. <http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/413-nettiriippuvuus-suomessa>

- (17) Sengupta A, Chaudhuri An. Are social networking sites a source of online harassment for teens? Evidence from survey data. *Child Youth Serv Rev* 2011;33:284–290.
- (18) Navarro R, Serna C, Martinez V, ym. The role of Internet use and parental mediation on cyberbullying victimization among Spanish children from rural public schools. *Eur J Psychol Educ* 2013;28:725–745.
- (19) Storvik-Sydänmaa S, Talvensaari H, Kaisvuo T, Uotila N. Lapsen ja nuoren hoitotyö. 1. p.. Helsinki: Sanoma Pro Oy; 2012, 64–65.
- (20) Terho P, Ala-Laurila E-L, Laakso J, Krogius H, Pietikäinen M. Kouluterveydenhuolto. 2.uud.p. Jyväskylä: Duodecim; 2002, 115–116.
- (21) Laukkanen E, Marttunen M, Miettinen S, Pietikäinen M. Nuoren psyykkisten ongelmien kohtaaminen. 1.p. Hämeenlinna: Duodecim 2006;29:32–36.
- (22) Aalberg V, Siimes M. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. 2.uud.p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo; 2007, 70–73.
- (23) Kaukiainen A, Junttila N, Kinnunen R, Vauras M. MASK – monitahoarviointi oppilaan sosiaalisesta kompetensista. 1.p. Vaajakoski: Oppimistutkimuksen keskus; 2005.
- (24) Junttila N, Voeten M, Kaukiainen A, ym. Multisource assesment of children's social competence. *Educ Psychol Meas* 2006;66:874–895.
- (25) Cook CR, Gresham FM, Kern L, ym. Social skills training for secondary students with emotional and/or behavioral disorders. *J Emot Behav Disord* 2008;16:130–144.
- (26) Junttila N. Social competence and loneliness during the school years-Issues in assessment, interrelation and intergenerational transmission. *Annales Universitatis Turkuensis*, sarja B, osa 325, 2010.
- (27) Keltikangas-Järvinen L. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Helsinki: WSOY; 2010.
- (28) Kauppila R. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Jyväskylä: PS-kustannus; 2005.
- (29) Keltikangas-Järvinen L. Temperamentti: ihmisen yksilöllisyys. Helsinki: WSOY; 2004.
- (30) Wardle G, Hunter S, Warden D. Prosocial and antisocial children's perceptions of peers' motives for prosocial behaviours. *Br J Dev Psychol* 2010;29:396–408.
- (31) Suoninen A. Lasten mediabarometri 2012. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 63. Luettu 25.11.2013. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/lastenmediabarometri2012.pdf>
- (32) Luhtala K, Silvennoinen I, Tenkanen T. Pelaavat nuoret Vantaalla. Selvitys koululaisten pelaamisesta ja pelihaitoista. 2012. Luettu 25.11.2013 http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwstructure/78883_Final_Pelaavat_nuoret_Vantaalla.pdf
- (33) Heikkilä T. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Publishing Oy; 2008.
- (34) Tähtinen J, Laakkonen E, Broberg M. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisuja C:20; 2011.
- (35) Tilastokeskus. Internetin käytön muutokset. Luettu 10.11.2013. http://www.stat.fi/til/sutivi/2012/sutivi_2012_2012-11-07_kat_001_fi.html
- (36) Suoninen A. 0–8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. 2014. Luettu 20.5.2014. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 75, julkaisuja 149, Hybridit Suoninen A.
- (37) Kankkunen P, Vehviläinen-Julkunen K. Tutkimus hoitotieteessä. 1.–2.p. Helsinki: WSOYpro Oy; 2009.
- (38) Järvensivu M. Lapset lomaketutkimuksen vastaajina. 2007. Luettu 15.1.2014. http://www.stat.fi/artikkelit/2007/art_2007-04-12_002.html.
- (39) Ronkainen S, Pehkonen L, Lindbom-Ylänne S, Paavilainen E. Tutkimuksen voimasanat. 1.p. Helsinki: WSOYpro Oy; 2011.
- (40) Opetushallitus. Perusopetuksen opetusunnitelman perusteet. Opetusvuosiluokilla 3-6. Luonnos 14.5.2014. Luettu 15.5.2014. http://www.oph.fi/download/156872_perusopetus_perusteluonnos_vuosiluokat_3_6.pdf

ANNE RIIHILAHTI

TiM

Tampereen yliopisto

Terveystieteiden yksikkö

040-723 1363

EIJA PAAVILAINEN

TtT, professori

Tampereen yliopisto

Terveystieteiden yksikkö

ANNA-MAIJA KOIVISTO

Yliopisto-opettaja

Tampereen yliopisto

Terveystieteiden yksikkö

JARI KYLMÄ

FT, dosentti, yliopistonlehtori

Tampereen yliopisto

Terveystieteiden yksikkö